

NR 45/2015

**KATOLIK W ŻYCIU PUBLICZNYM –
POTENCJALNE KONFLIKTY NORM
I WARTOŚCI**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

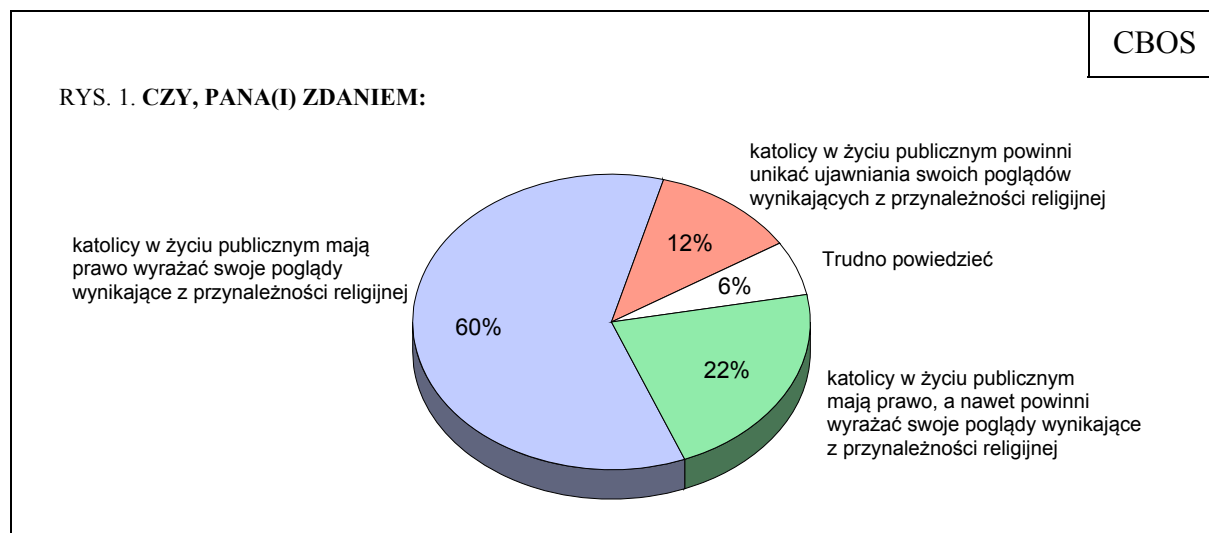
Kościół katolicki oczekuje od swoich członków działania na rzecz dobra wspólnego. W Katechizmie Kościoła Katolickiego czytamy: *Obywatele powinni, na ile to możliwe, brać czynny udział w życiu publicznym (pkt 1915). Zgodnie z nauczaniem Kościoła, katolicy — podobnie jak wszyscy pozostali obywatele — mają prawo i zarazem obowiązek uczciwie poszukiwać prawdy, krzewić prawdy moralne dotyczące życia społecznego, sprawiedliwości, wolności, poszanowania życia oraz innych praw człowieka, i bronić ich dozwolonymi środkami*¹. W innym miejscu tego samego dokumentu czytamy: *właściwie ukształtowane sumienie chrześcijańskie nie pozwala nikomu przyczyniać się przez oddanie głosu do realizacji programu politycznego lub konkretnej ustawy, które podważają podstawowe zasady wiary i moralności przez propozycje alternatywne wobec tych zasad lub z nimi sprzeczne*. Wolność sumienia i wyznania, w tym także wolność uzewnętrzniania religii publicznie gwarantuje obywatelom Konstytucja. Bywają jednak sytuacje, kiedy wolność sumienia i przekonań wchodzi w konflikt z innymi wartościami, niekiedy również mającymi rangę normy konstytucyjnej. Konflikt wartości wpisany jest w art. 25 ust. 2 Konstytucji, który mówi, że *władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym*. Do ewentualnej kolizji między neutralnością światopoglądową państwa a prawem do wyrażania własnych przekonań religijnych może dojść w przypadku osób pełniących funkcje publiczne. Jako przedstawiciele władzy są zobowiązane do zachowania bezstronności w sprawach przekonań religijnych, jako obywatele zaś korzystają z konstytucyjnych wolności przysługujących wszystkim. Ustawodawca przewidział, że konflikt norm i wartości może dotyczyć lekarzy (a także pielęgniarek i położnych), którzy zgodnie z ustawą (art. 39 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry) mogą odmówić wykonywania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z ich sumieniem, ale jednocześnie muszą wskazać możliwości uzyskania tego świadczenia gdzie indziej.

---

¹ Por. Kongregacja Nauki Wiary „Nota doktrynalna o niektórych aspektach działalności i postępowania katolików w życiu politycznym”, opublikowana 24 listopada 2002 roku; dostępna na stronie www.opoka.org.pl

KATOLIK W ŻYCIU PUBLICZNYM

Generalnie ogromna większość badanych (ogółem 82%) jest zdania, że katolicy w życiu publicznym mają prawo wyrażać swoje poglądy wynikające z przynależności religijnej, przy czym więcej niż jedna piąta (22%) sądzi, że jest to nie tylko prawo, ale też powinność katolika².

Przekonanie, że katolicy w życiu publicznym mają prawo wyrażać swoje poglądy wynikające z przynależności religijnej, wyraźnie dominuje we wszystkich kategoriach społeczno-demograficznych. Większość osób najbardziej zaangażowanych religijnie, uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (56%) postrzega to nie tylko jako prawo, ale i powinność katolika. Z kolei im rzadszy udział w praktykach religijnych, tym częstsze przekonanie, że katolicy powinni unikać ujawniania swoich poglądów politycznych wynikających z przynależności religijnej (wśród niepraktykujących odsetek takich odpowiedzi sięga 23%). Na opinie w tej kwestii wpływa także stosunek do wiary. Osoby deklarujące się jako niewierzące częściej niż przeciętnie są zdania, że katolicy w życiu publicznym nie powinni uzewnętrzniać swoich poglądów wynikających z przynależności religijnej (25%). Większość z nich (ogółem 69%) uważa jednak, że mają do tego prawo.

Opinie w tej kwestii w pewnym stopniu różnicują także poglądy polityczne. Osoby o orientacji prawicowej częściej niż przeciętnie (31%) skłonne są postrzegać wyrażanie

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (298) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–11 marca 2015 roku na liczącej 1062 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

w życiu publicznym poglądów wynikających z przynależności religijnej jako obowiązek katolika, natomiast badani identyfikujący się z lewicą względnie często (23%) oczekują, że katolicy będą unikać eksponowania własnych przekonań religijnych. W elektoratach partyjnych kwestia ta stosunkowo najbardziej różni zwolenników PiS (wśród których spora, choć niedominująca grupa uznaje wyrażanie w życiu publicznym poglądów wynikających z przynależności religijnej za powinność katolika) i zadeklarowanych wyborców SLD (relatywnie często przeciwnych ich ujawnianiu).

Tabela 1

Potencjalne elektoraty partyjne	Czy, Pana(i) zdaniem:			
	katolicy w życiu publicznym powinni unikać ujawniania swoich poglądów wynikających z przynależności religijnej	katolicy w życiu publicznym mają prawo wyrażać swoje poglądy wynikające z przynależności religijnej	katolicy w życiu publicznym mają prawo, a nawet powinni wyrażać swoje poglądy wynikające z przynależności religijnej	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD*	36	53	9	2
PO RP	13	63	20	4
PSL*	10	62	28	0
PiS (wraz z Solidarną Polską, Polską Razem i Prawicą Rzeczypospolitą)	7	53	38	2

*Dane dotyczące elektoratów tych partii należy traktować ostrożnie z uwagi na małą ich liczebność w badanej próbie

ODCZUCIA DOTYCZĄCE SYTUACJI POTENCJALNEGO KONFLIKTU NORM I WARTOŚCI

W naszym badaniu nawiązaliśmy do trzech stosunkowo niedawnych sytuacji, w których potencjalnie mogło dojść do konfliktu norm i wartości. Pierwsze dwa przypadki dotyczą urzędników państwowych, wobec których pojawiły się zarzuty, że swoim zachowaniem naruszają konstytucyjną zasadę neutralności światopoglądowej państwa. Trzeci przypadek dotyczy tzw. klauzuli sumienia. Badani mieli się ustosunkować do wszystkich trzech sytuacji, zgodnie nie tyle ze swoją wiedzą prawniczą (która, jak wiadomo, nie zawsze wystarcza do rozstrzygnięcia tego rodzaju dylematów), ile zgodnie ze swoim rozeznaniem tego, co właściwe. Dwie pierwsze sytuacje dotyczące urzędników państwowych okazały się trudniejsze do jednoznacznego rozstrzygnięcia. Niemniej jednak opinia publiczna przychyliła się do stanowiska, że nie ma nic niewłaściwego w uzewnętrznianiu swoich poglądów religijnych i światopoglądowych przez osoby pełniące ważne

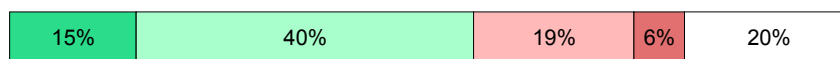
funkcje państwowe. Ponad połowa respondentów (55%) uważa za dopuszczalne, aby wiceminister sprawiedliwości był jednocześnie świeckim zakonnikiem mającym rodzinę i aby nie ukrywał swojego zaangażowania religijnego. Sytuacja ta budzi jednak zastrzeżenia jednej czwartej badanych (25%). Ponad dwie piąte (45%) nie ma nic przeciwko przyjęciu przez prezesa Trybunału Konstytucyjnego papieskiego odznaczenia „Pro Ecclesia et Pontifice”), przyznawanego za zasługi dla Kościoła katolickiego. Za niedopuszczalne uznaje to 29% ankietowanych.

Inaczej rozkładają się oceny sytuacji, kiedy dyrektor szpitala ginekologiczno-położniczego odmawia pacjentce wykonania aborcji płodu z poważnymi wadami wrodzonymi w kierowanej przez siebie placówce, mimo że prawo zezwala w takiej sytuacji na przerywanie ciąży. Dwie trzecie badanych (66%) uznaje to za niedopuszczalne, a 22% nie widzi w tym nic niewłaściwego.

CBOS

RYS. 2. CO PAN(I) MYŚLI O NASTĘPUJĄCYCH SYTUACJACH?

WICEMINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI, PROFESOR PRAWA NA UNIWERSYTECIE JEST JEDNOCZEŚNIE ŚWIECKIM ZAKONNIKIEM MAJĄCYM RODZINĘ I ZAANGAŻOWANYM KATOLIKIEM, CZEGO NIE UKRYWA. CZY JEST TO, PANA(I) ZDANIEM:

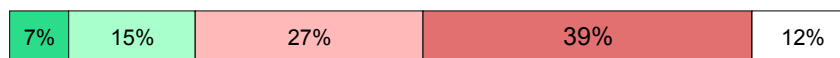
■ całkowicie dopuszczalne   ■ raczej dopuszczalne
■ raczej niedopuszczalne   ■ całkowicie niedopuszczalne
□ Trudno powiedzieć

PREZES TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO PRZYJMUJE PAPIESKIE ODZNACZENIE (KRZYŻ „PRO ECCLESIA ET PONTIFICE”), PRZYZNAWANE ZA ZASŁUGI DLA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO. CZY JEST TO, PANA(I) ZDANIEM:

■ całkowicie dopuszczalne   ■ raczej dopuszczalne
■ raczej niedopuszczalne   ■ całkowicie niedopuszczalne
□ Trudno powiedzieć

DYREKTOR SZPITALA GINEKOLOGICZNO-POŁOŻNICZEGO ODMAWIA PACJENTCE WYKONANIA ABORCJI PŁODU Z POWAŻNYMI WADAMI WRODZONYMI W SZPITALU, KTÓRYM KIERUJE, MIMO ŻE PRAWO ZEZWALA NA PRZERYWANIE CIĄŻY W TAKIEJ SYTUACJI. CZY JEST TO, PANA(I) ZDANIEM:

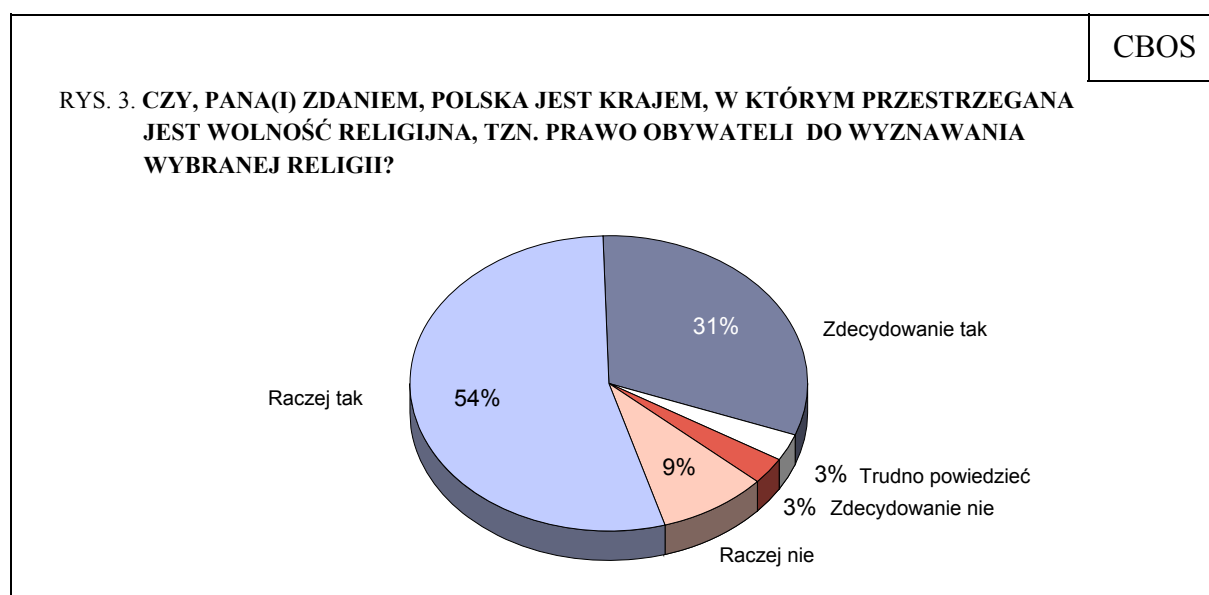

■ całkowicie dopuszczalne   ■ raczej dopuszczalne
■ raczej niedopuszczalne   ■ całkowicie niedopuszczalne
□ Trudno powiedzieć

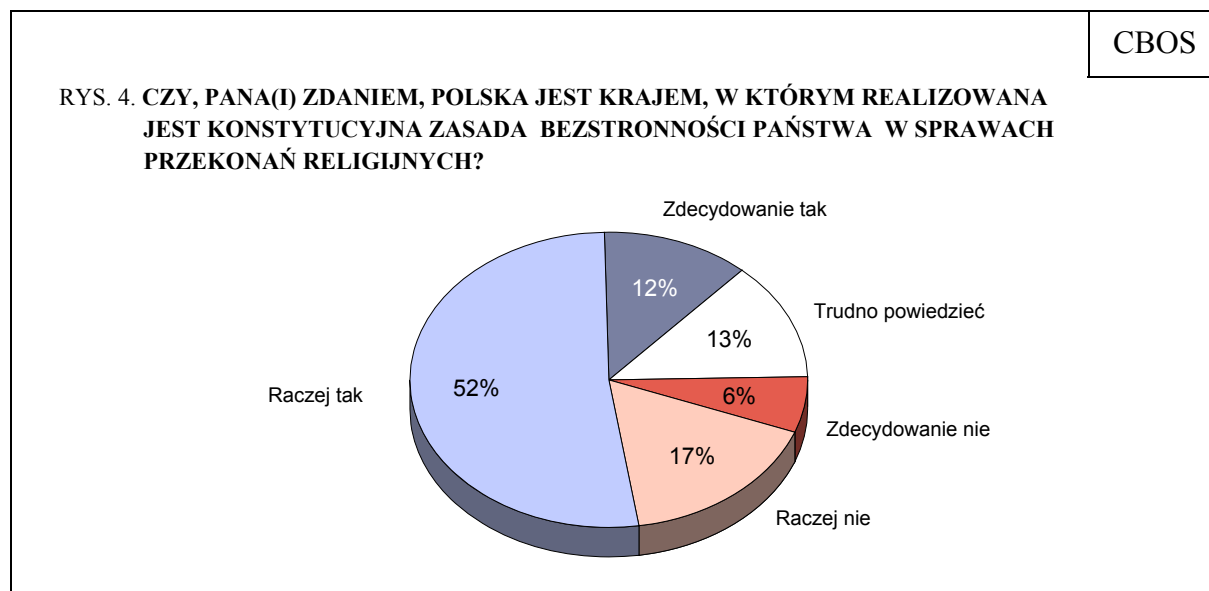
Analiza społeczno-demograficznych zróżnicowań opinii na temat omówionych sytuacji pokazuje, że największe kontrowersje budzi sytuacja, w której prezes Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje papieskie odznaczenie. Opinie w tej kwestii bardzo wyraźnie zależą od religijności. Im rzadszy udział w praktykach religijnych, tym częściej wyrażane zastrzeżenia. Za niedopuszczalne uważa przyjęcie papieskiego odznaczenia przez prezesa Trybunału Konstytucyjnego 46% respondentów nieuczestniczących w praktykach religijnych i 51% niewierzących. Opinii tej sprzyjają lewicowe poglądy polityczne (44%). We wszystkich uwzględnionych w analizach grupach społeczno-demograficznych przeważa natomiast stanowisko, że dopuszczalne jest, aby wiceminister sprawiedliwości był świeckim zakonnikiem i zaangażowanym katolikiem, podziela je także przeważająca część niepraktykujących (48%) oraz niewierzących (53%). Odmowa wykonania aborcji w sytuacji poważnej wady wrodzonej płodu jest oceniana krytycznie w niemal wszystkich analizowanych kategoriach. Wyjątek stanowią osoby najbardziej religijne, biorące udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu, wśród których połowa uważa postępowanie dyrektora szpitala za dopuszczalne.

WOLNOŚĆ RELIGIJNA A NEUTRALNOŚĆ ŚWIATOPOGLĄDOWA PAŃSTWA

Zdecydowana większość badanych (85%) uważa, że w Polsce przestrzegana jest gwarantowana konstytucyjnie wolność religijna. Łamanie prawa obywateli do wyznawania wybranej religii dostrzega 12% ankietowanych.

Mniej powszechne jest przekonanie o neutralności światopoglądowej państwa. Niemniej jednak prawie dwie trzecie badanych (64%) uważa, że w Polsce realizowana jest konstytucyjna zasada bezstronności państwa w sprawach przekonań religijnych. Przeciwnego zdania jest 23% ankietowanych.

Co ciekawe, istnieje silna dodatnia korelacja (r Pearsona=0,51) między opinią na temat przestrzegania wolności religijnej w Polsce a postrzeganiem realizacji zasady bezstronności państwa w sprawach światopoglądowych. Osoby przekonane, że w Polsce istnieje wolność religijna, jednocześnie na ogół są zdania, że państwo jest neutralne światopoglądowo i odwrotnie – kwestionowanie realizacji jednej z konstytucyjnych zasad łączy się z przekonaniem, że także druga z nich nie jest przestrzegana. Prawdopodobnie w odczuciu społecznym wolność religijna i bezstronność światopoglądowa państwa to wartości lustrzane – tylko neutralne światopoglądowo państwo może zagwarantować obywatelom prawo do wyznawania wybranej religii.

Opinie w obu kwestiach różnicuje przede wszystkim religijność oraz stosunek do wiary. Zastrzeżenia do realizacji obu zasad mają głównie osoby niebiorące udziału w praktykach religijnych oraz osoby określające się jako niewierzące. Niewiele mniej niż połowa respondentów niepraktykujących (45%) i ponad połowa niewierzących (53%) twierdzi, że w Polsce nie można mówić o bezstronności państwa w sprawach przekonań religijnych. Jednocześnie ponad jedna trzecia niepraktykujących (36%) i ponad dwie piąte niewierzących (44%) uważa, że nie jest przestrzegane prawo obywateli do wyznawania

wybranej religii. Być może część osób niereligijnych (nieuczestniczących w praktykach religijnych, określających się jako niewierzące) rozumie wolność religijną nie tylko jako prawo obywateli do wyznawania wybranej religii, ale także szerzej – jako prawo do niewyznawania żadnej religii.

Inne cechy społeczno-demograficzne w mniejszym stopniu określają ocenę przestrzegania, z jednej strony, wolności religijnej, a z drugiej bezstronności państwa w sprawach światopoglądowych. Istotne znaczenie dla oceny neutralności światopoglądowej państwa ma wykształcenie badanych. Im wyższy jego poziom, tym częstsza opinia, że państwo nie jest neutralne światopoglądowo (opinię tę podziela 36% badanych z wyższym wykształceniem).

W ocenie społecznej Polska jest państwem neutralnym światopoglądowo, respektującym wybory i przekonania religijne obywateli. Ponadto dość powszechnie podzielana jest opinia, że katolicy mają prawo wyrażać w życiu publicznym swoje poglądy wynikające z przynależności religijnej. Z prawa tego mogą korzystać także osoby pełniące ważne funkcje publiczne i państwowe. Większość Polaków nie widzi nic złego w tym, aby np. wiceminister sprawiedliwości był świeckim zakonnikiem i zaangażowanym katolikiem. Wydaje się, że akceptowalną granicą dla wolności do wyrażania poglądów religijnych i działania zgodnie z nimi jest przestrzeganie istniejącego prawa. Dlatego większość osób krytycznie ocenia decyzję dyrektora szpitala ginekologiczno-położniczego, który w kierowanej przez siebie placówce odmawia pacjentce wykonania aborcji płodu z poważnymi wadami wrodzonymi, mimo że prawo zezwala w takiej sytuacji na przerwanie ciąży.

Opracowała

Beata ROGUSKA

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem:				Liczba osób
		katolicy w życiu publicznym powinni unikać ujawniania swoich poglądów wynikających z przynależności religijnej	katolicy w życiu publicznym mają prawo wyrażać swoje poglądy wynikające z przynależności religijnej	katolicy w życiu publicznym mają prawo, a nawet powinni wyrażać swoje poglądy wynikające z przynależności religijnej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		12	60	22	6	1054
Płeć	Mężczyźni	14	57	23	6	509
	Kobiety	10	63	22	6	545
Wiek	18-24 lata	14	71	14	1	118
	25-34	10	63	20	8	209
	35-44	13	64	18	5	182
	45-54	12	55	27	6	163
	55-64	16	56	25	3	188
	65 lat i więcej	9	56	27	9	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	10	58	25	6	422
	Miasto do 19 999	13	59	24	4	157
	20 000 - 99 999	21	56	18	5	195
	100 000 - 499 999	9	65	20	7	167
	500 000 i więcej mieszk.	9	69	18	4	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	7	62	24	7	217
	Zasadnicze zawodowe	12	51	29	8	257
	Średnie	14	58	22	5	324
	Wyższe	14	70	14	2	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	68	15	4	114
	Średni personel, technicy	4	84	12		44
	Pracownicy adm.-biurowi	12	68	20		69
	Pracownicy usług	11	61	23	5	67
	Robotnicy wykwalifikowani	19	50	23	8	129
	Robotnicy niewykwalifik.	22	32	37	9	26
	Rolnicy	2	59	35	5	41
	Pracujący na własny rach.	13	53	28	6	62
	Bezrobotni	16	59	18	7	83
	Emeryci	12	58	24	6	228
	Renciści	2	54	34	10	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	69	19	2	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	55	19	7	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	14	58	23	6	279
	prywatnym gosp. rolnym	5	58	33	4	49
	Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	14	55	24	7
Od 650 do 999 zł		8	61	26	5	146
Od 1000 do 1399 zł		14	57	25	5	175
Od 1400 zł do 1999 zł		12	65	20	3	138
2000 zł i więcej		14	70	12	3	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	58	25	8	105
	Średnie	11	59	24	6	480
	Dobre	13	62	20	5	469
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	3	39	56	1	46
	Raz w tygodniu	8	60	27	5	444
	1-2 razy w miesiącu	10	64	19	6	198
	Kilka razy w roku	16	64	12	7	227
	W ogóle nie uczestniczy	23	56	17	4	128
Poglądy polityczne	Lewica	23	59	14	3	125
	Centrum	12	62	20	6	365
	Prawica	9	58	31	2	336
	Trudno powiedzieć	10	61	16	13	228

Tabela 2

		Co Pan(i) myśli o następującej sytuacji? Wiceminister sprawiedliwości, profesor prawa na uniwersytecie jest jednocześnie świeckim zakonnikiem mającym rodzinę i zaangażowanym katolikiem, czego nie ukrywa. Czy jest to, Pana(i) zdaniem:			Liczba osób
		dopuszczalne	niedopuszczalne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		55	25	20	1054
Płeć	Mężczyźni	56	28	17	509
	Kobiety	54	22	24	546
Wiek	18-24 lata	59	29	13	117
	25-34	56	25	19	209
	35-44	57	23	20	182
	45-54	54	25	20	165
	55-64	50	30	20	188
	65 lat i więcej	55	17	28	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	27	23	422
	Miasto do 19 999	60	21	19	158
	20 000 - 99 999	59	22	19	194
	100 000 - 499 999	52	26	21	168
	500 000 i więcej mieszk.	64	21	15	112
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	45	29	26	218
	Zasadnicze zawodowe	47	31	22	259
	Średnie	58	22	21	323
	Wyższe	68	18	14	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	69	15	15	114
	Średni personel, technicy	76	13	11	44
	Pracownicy adm.-biurowi	60	14	26	68
	Pracownicy usług	48	35	16	67
	Robotnicy wykwalifikowani	46	37	16	130
	Robotnicy niewykwalifik.	56	22	22	26
	Rolnicy	45	35	20	41
	Pracujący na własny rach.	59	31	10	62
	Bezrobotni	46	25	28	83
	Emeryci	55	21	25	228
	Renciści	39	28	33	55
	Uczniowie i studenci	65	25	10	80
	Gospodynie domowe i inni	49	21	30	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	59	19	23	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	54	30	16	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	60	27	13	279
	prywatnym gosp. rolnym	48	35	17	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	48	28	24	172
	Od 650 do 999 zł	53	28	18	147
	Od 1000 do 1399 zł	56	23	21	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	65	16	19	138
	2000 zł i więcej	61	27	12	158
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	23	28	107
	Średnie	52	25	23	479
	Dobre	60	25	16	469
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	52	27	21	46
	Raz w tygodniu	58	21	21	443
	1-2 razy w miesiącu	60	21	19	198
	Kilka razy w roku	50	31	19	227
	W ogóle nie uczestniczy	48	31	21	129
Poglądy polityczne	Lewica	50	31	19	125
	Centrum	56	28	16	368
	Prawica	64	20	17	335
	Trudno powiedzieć	43	23	34	227

Tabela 3

		Co Pan(i) myśli o następującej sytuacji? Prezes Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje papieskie odznaczenie (Krzyż „Pro Ecclesia et Pontifice”), przyznawane za zasługi dla Kościoła katolickiego. Czy jest to, Pana(i) zdaniem:			Liczba osób
		dopuszczalne	niedopuszczalne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		45	29	26	1054
Płeć	Mężczyźni	47	33	21	508
	Kobiety	42	26	32	546
Wiek	18-24 lata	61	19	19	117
	25-34	48	26	25	209
	35-44	42	30	28	182
	45-54	36	36	28	165
	55-64	40	38	22	187
	65 lat i więcej	44	22	34	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	25	27	423
	Miasto do 19 999	49	27	25	158
	20 000 - 99 999	43	32	25	193
	100 000 - 499 999	29	34	37	167
	500 000 i więcej mieszk.	51	35	14	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	49	21	30	218
	Zasadnicze zawodowe	38	33	29	257
	Średnie	44	30	25	323
	Wyższe	48	30	22	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	43	33	24	114
	Średni personel, technicy	58	30	12	44
	Pracownicy adm.-biurowi	36	32	32	69
	Pracownicy usług	38	32	30	67
	Robotnicy wykwalifikowani	34	37	29	130
	Robotnicy niewykwalifik.	47	18	35	26
	Rolnicy	51	22	27	41
	Pracujący na własny rach.	43	37	20	62
	Bezrobotni	48	27	26	83
	Emeryci	43	27	30	228
	Renciści	38	29	34	55
	Uczniowie i studenci	66	22	11	80
	Gospodynie domowe i inni	53	18	29	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	28	34	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	45	28	27	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	42	37	21	279
	prywatnym gosp. rolnym	51	26	22	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	48	22	30	173
	Od 650 do 999 zł	51	24	25	147
	Od 1000 do 1399 zł	46	29	25	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	47	29	24	138
	2000 zł i więcej	38	43	19	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	34	28	107
	Średnie	43	27	30	478
	Dobre	48	30	22	469
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	58	14	29	46
	Raz w tygodniu	53	21	25	445
	1-2 razy w miesiącu	45	25	30	198
	Kilka razy w roku	34	41	25	227
	W ogóle nie uczestniczy	31	46	23	128
Poglądy polityczne	Lewica	36	44	20	124
	Centrum	45	31	25	368
	Prawica	54	24	22	336
	Trudno powiedzieć	36	26	39	227

Tabela 4

		Co Pan(i) myśli o następującej sytuacji? Dyrektor szpitala ginekologiczno-położniczego odmawia pacjentce wykonania aborcji płodu z poważnymi wadami wrodzonymi w szpitalu, którym kieruje, mimo że prawo zezwala na przerywanie ciąży w takiej sytuacji. Czy jest to, Pana(i) zdaniem:			Liczba osób
		dopuszczalne	niedopuszczalne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		22	66	12	1056
Płeć	Mężczyźni	24	66	10	510
	Kobiety	21	65	14	545
Wiek	18-24 lata	25	70	5	118
	25-34	21	69	10	209
	35-44	19	69	12	181
	45-54	24	65	11	166
	55-64	22	65	13	188
	65 lat i więcej	23	56	21	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	26	60	14	422
	Miasto do 19 999	21	67	12	158
	20 000 - 99 999	15	72	13	194
	100 000 - 499 999	23	66	11	168
	500 000 i więcej mieszk.	21	73	6	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	28	54	18	218
	Zasadnicze zawodowe	23	67	11	260
	Średnie	20	68	12	322
	Wyższe	19	71	10	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	74	7	114
	Średni personel, technicy	30	57	14	44
	Pracownicy adm.-biurowi	11	69	20	69
	Pracownicy usług	21	74	5	67
	Robotnicy wykwalifikowani	23	68	9	130
	Robotnicy niewykwalifik.	43	46	12	26
	Rolnicy	27	61	12	41
	Pracujący na własny rach.	13	77	10	62
	Bezrobotni	24	67	9	83
	Emeryci	23	59	18	228
	Renciści	28	55	18	55
	Uczniowie i studenci	29	66	6	81
Gospodynie domowe i inni	10	70	20	55	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	25	64	12	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	71	6	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	18	72	11	279
	prywatnym gosp. rolnym	26	60	14	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	27	57	16	173
	Od 650 do 999 zł	20	67	13	147
	Od 1000 do 1399 zł	19	71	10	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	30	60	10	138
	2000 zł i więcej	17	73	10	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	18	59	22	107
	Średnie	22	65	12	480
	Dobre	23	67	10	469
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	27	23	46
	Raz w tygodniu	28	57	15	443
	1-2 razy w miesiącu	20	65	15	198
	Kilka razy w roku	14	79	6	228
	W ogóle nie uczestniczy	8	86	6	129
Poglądy polityczne	Lewica	18	75	7	125
	Centrum	17	73	9	368
	Prawica	30	57	14	335
	Trudno powiedzieć	21	61	18	228

Tabela 5

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym przestrzegana jest wolność religijna, tzn. prawo obywateli do wyznawania wybranej religii?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		85	12	3	1058
Płeć	Mełczyźni	86	13	2	511
	Kobiety	84	12	4	547
Wiek	18-24 lata	86	12	2	120
	25-34	79	18	2	209
	35-44	83	12	5	182
	45-54	85	13	2	166
	55-64	88	10	2	188
	65 lat i więcej	87	8	5	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	87	9	4	423
	Miasto do 19 999	87	9	4	158
	20 000 - 99 999	84	13	3	195
	100 000 - 499 999	80	18	2	170
	500 000 i więcej mieszk.	79	20	1	112
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	83	10	7	219
	Zasadnicze zawodowe	89	8	2	260
	Średnie	80	17	3	325
	Wyższe	86	13	1	254
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	83	16	1	114
	Średni personel, technicy	84	12	4	44
	Pracownicy adm.-biurowi	84	15	1	69
	Pracownicy usług	71	22	7	67
	Robotnicy wykwalifikowani	88	11	1	130
	Robotnicy niewykwalifik.	94	6		26
	Rolnicy	97	3		41
	Pracujący na własny rach.	78	21	1	62
	Bezrobotni	82	15	3	83
	Emeryci	87	9	4	228
	Renciści	79	11	10	55
	Uczniowie i studenci	89	11		82
	Gospodynie domowe i inni	83	7	10	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	84	14	1	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	87	11	3	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	82	16	2	280
	prywatnym gosp. rolnym	96	4		49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	85	11	4	173
	Od 650 do 999 zł	87	8	5	147
	Od 1000 do 1399 zł	85	13	2	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	88	12	1	139
	2000 zł i więcej	84	15	2	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	85	12	3	106
	Średnie	84	13	3	482
	Dobre	85	12	3	470
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	82	16	2	46
	Raz w tygodniu	92	5	3	445
	1-2 razy w miesiącu	88	9	3	198
	Kilka razy w roku	83	14	3	229
	W ogóle nie uczestniczy	61	36	3	129
Poglądy polityczne	Lewica	84	15	1	125
	Centrum	84	13	3	368
	Prawica	86	11	3	336
	Trudno powiedzieć	84	13	3	229

Tabela 6

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym realizowana jest konstytucyjna zasada bezstronności państwa w sprawach przekonań religijnych?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		64	23	13	1056
Płeć	Mężczyźni	66	25	9	510
	Kobiety	61	22	17	546
Wiek	18-24 lata	73	21	6	118
	25-34	50	34	16	209
	35-44	63	24	13	182
	45-54	65	24	11	166
	55-64	69	21	10	188
	65 lat i więcej	67	15	18	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	66	19	15	423
	Miasto do 19 999	74	18	7	158
	20 000 - 99 999	62	27	11	195
	100 000 - 499 999	57	28	15	167
	500 000 i więcej mieszk.	54	33	12	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	72	12	16	217
	Zasadnicze zawodowe	69	18	13	260
	Średnie	63	26	11	324
	Wyższe	52	36	12	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	49	40	11	114
	Średni personel, technicy	76	16	8	44
	Pracownicy adm.-biurowi	52	35	13	69
	Pracownicy usług	54	31	15	67
	Robotnicy wykwalifikowani	70	20	10	130
	Robotnicy niewykwalifik.	79	11	10	26
	Rolnicy	75	20	5	41
	Pracujący na własny rach.	58	35	8	62
	Bezrobotni	65	22	13	83
	Emeryci	68	18	15	228
	Renciści	59	16	25	55
	Uczniowie i studenci	74	20	6	81
	Gospodynie domowe i inni	57	15	28	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	62	25	12	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	17	17	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	59	33	8	279
	prywatnym gosp. rolnym	72	24	4	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	64	19	17	173
	Od 650 do 999 zł	66	20	13	147
	Od 1000 do 1399 zł	66	27	8	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	65	21	15	138
	2000 zł i więcej	55	37	9	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	66	23	11	106
	Średnie	62	22	16	481
	Dobre	65	26	10	469
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	65	24	11	46
	Raz w tygodniu	72	15	13	444
	1-2 razy w miesiącu	64	20	15	198
	Kilka razy w roku	59	30	11	228
	W ogóle nie uczestniczy	43	45	12	129
Poglądy polityczne	Lewica	59	33	8	125
	Centrum	65	24	11	368
	Prawica	69	22	10	336
	Trudno powiedzieć	58	20	22	228